

סימן עה

מליחת בני מעיים

חולין קיג. – אמר רב משרשיא אין מחזיקין דם בבני מעיים. תרגמא אכרכשא ומעייא והדרא דכנתא.

”אין מחזיקין דם בבני מעיים”:

שו”ע א פסק כדקדוק הרמב”ן, שדוקא מסתמא הוא דלא מחזיקין, אבל אסמיק חיישינן ובעי מליחה. (”אין מחזיקין דם בבני מעיים... אא”כ אסמיק”)

האם צריך מליחה לכתחילה?

שו”ע א: אם בשלם בקדרה בלא מליחה מותר. ← משמע **דלכתחילה צריך מליחה.**
רמ”א: **לכתחלה צריכים מליחה בכלי מנוקב כשאר בשר.**¹

ש”ך: והטעם דא”א לנקר הבני מעיים שלא ישאר בהן מעט שומן (ובשומן כן מחזיקין שיש בו דם, כדלקמן), אך אמנם מהאי טעמא סגי במליחת צד החיצון לבד. והר”ן כתב הטעם כיון דמעט דם יש בהם [אלא דאין יוצא או דבטל במיעוטו - ולכן לכתחילה צריך למלוח דשמא יצא או דאין מבטלין איסור לכתחילה].

למלחם עם בשר אחר:

תוס’, רשב”א – מתירים, ואע”פ שאין מחזיקין בהם דם - או מטעם דדם משרק שריק (תוס’) או דציר יש להם וכשפולט הציר לא בולע מהדם (רשב”א).

ר’ יואל, א”ז – אוסרים, ולא סוברים הסברות הנ”ל, וכיון שאין מחזיקין דם בבני מעיים אין מולחים אותם עם שאר בשר, כיון דלא טרידי לפלוט ובולעים את הדם הנפלט משאר החתיכות.

שו”ע ב ורש”ל פסקו כתוס’ ורשב”א.

רמ”א פסק דלכתחילה אסור ובדיעבד מותר.

¹ וכ”מ מרש”י דצריך מליחה לכתחילה. אמנם במ”מ דייק מרש”י דסובר דאף לכתחלה אין צריך למלוח (אלא רק ממנהגא).

דין שומן שעליהם:

שו"ע א פסק כרא"ש ורשב"א (ודלא כשיבולי הלקט) שאע"ג דבני מעיים אין מחזיקין בהם דם, הרי ששומן שעליהם כן מחזיקין בו דם, וע"כ כשמולחים החלחולת ושאר מעיים אין מולחים בצד הפנימי אלא בצד החיצון ששם השומן דבוק.

ש"ד, ט"ז – ואע"ג דבסימן סט סעיף ד פסק השו"ע דלכתחילה צריך למלוח הבשר משני צדדים והרמ"א שם אוסר אפילו דייעבד, וא"כ כאן כשאינו מולח אלא מצד החיצון נמצא שהשומן לא נמלח במקום שהוא דבוק – י"ל דכיון דאין כ"כ דם בשומן וגם אית ביה חטי חטי, סגי בהכי אף לכתחלה.

והוסיף הרמ"א: ואם מלח החלחולת מצד פנים ולא מצד חוץ הוי כאילו לא נמלחה כלל.

לבוש, לחם חמודות: דין זה הוא **לאו דוקא בחלחולת**, והוא הדין בשאר בני מעיים.
מנחת יעקב: דין זה הוא **דוקא בחלחולת**, אבל שאר בני מעיים אף דלכתחילה צריך למלוח גם כן צד החיצון מכל מקום כדיעבד אם מלח צד הפנימי לחוד מותר.
פמ"ג: לא ידענא שום חילוק בין זה לזה, דשומן היכא דאיתיה יש בו דם, אלא שבשאר בני מעיים מסתמא נוטלין השומן קודם בישול ומשו"ה בדיעבד שנתבשל שרי (והיינו אפילו לא נמלחו כלל), משא"כ בחלחולת שדרך להתבשל עם השומן כי אין ראוי כך בלא שומן וע"כ בדיעבד מסתמא יש שומן ואסור, ובאמת ה"ה שאר בני מעיים אם יש שומן.

מה נכלל בבני מעיים?

שומן דבני מעיים: הובא לעיל בראש העמוד.

כרס של בהמה: **שו"ע א פסק כרש"י** שנכלל בבני מעיים, **רמ"א** הביא שיש חולקים (**ר"ת**) וסוברים שלא נכלל בבני מעיים ומחזיקין בה דם ואפילו בדיעבד.

קורקבן של עוף: **הדרישה** כתב דקורקבן של עוף הוא במקום כרס של בהמה ולא מחזיקין בו דם [לשיטת השו"ע לעיל, אך לשיטת הרמ"א מודה הדרישה דלשיטתו גם בקורקבן יש דם]. **ש"ך וט"ז** פסקו שלא נכלל בבני מעיים לענין זה ומחזיקין בו דם, דהרי עינינו רואות דיש הרבה דם בקורקבן.

המסס ובית הכוסות של בהמה: לא נכלל בבני מעיים אלא כשאר בשר ויש בו דם. (=תו"ח)

זפק של עוף: זפק וקורקבן של עוף הם במקום כרס והמסס ובית הכוסות בבהמה, וכיון דאנו מחזיקין דם בכרס ובהמסס ובית הכוסות אז הוא הדין לזפק של עוף. (=מש"ז)

שומן הכנתא שעל הדקים: **שו"ע ג**: ... מלאה חוטים דקים מלאים דם ולפיכך יש אוסרים אותה לקדירה אפילו ע"י חתיכה ומליחה, ועכשיו נוהגין היתר.

מליחת ביצים שנמצאו בעופות לאחר שחיטה

ביצה ו: – השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב.

מה זה ביצים גמורות?

רש"י: אפילו בלא קליפה לבנה אלא שהחלמון לבדו גמור ואע"פ שמעורה עדיין בגידין שריא.

רשב"א: גמורות בחלבון ובחלמון, אבל אם אין לה אלא חלמון לבד עדיין היא בשר וכגוף העוף הוא. וכ"פ רמ"א א

והוא הדין לענין מליחה, דכל שהן חשובים כבשר לענין בשר בחלב ה"ה לענין דם שצריכים מליחה. (גר"א)

רמ"א א:

ביצים הנמצאים בעופות לאחר שחיטה אם לא נגמר חלבון שלהם רק החלמון לבד צריכים מליחה כשאר בשר, **ומותר** למלחן עם בשר, ואם נגמר אף החלבון אפילו קשה הקליפה עליו כמו שהיא נמכרת בשוק - נוהגין למלחה², אך יזהר שלא למלחה עם בשר (כיון דאין צריכה מליחה, מחשש שיבלע דם), מיהו בדיעבד אין לחוש (גר"א - דמליחה אינו אוסר אלא כדי קליפה³ [וקליפת הביצה אינה לאכילה ממילא]⁴).

רש"ל פסק (וכ"פ ש"ך וט"ז) שאסור אף בדיעבד למלוח עם בשר אחר, בין שנגמר החלמון לבד או גם החלבון, בין שהקליפה קשה או רכה.

דאע"פ שאנו מחמירין ומולחין כל הביצים הלא מדינא לא בעי, ולא עוד אלא אפילו נגמר החלמון לבד דחשבינן כבשר מדינא ולא כרש"י סוף עינים רואות שאין בב דם וגם אין לה ציר שפולט ממנה וא"כ אינה טרודה לפלוט ובולעת דם הבשר ואסורה, ועוד דשפיר בלעה ופלטה ע"י מלח אפילו נתקשה לגמרי, דהא אפילו כלי חרס ואפילו מנוקב אם מלחו בו בשר אסור לאכול בו רותח, כ"ש הכא.

² **פת"ש:** אם הביצה נולדה כדרכה אף שהקליפה רכה – אין צריך למלחה אף מצד המנהג.

³ ואע"ג דבכל מליחה אוסר עד ס', כאן הקל (פרי"ח).

⁴ אך במנ"י ביאר דברי הרמ"א דאם מלחה עם בשר ודאי דאסור בדיעבד (ודברי הרמ"א מוסבים אדלעיל).